

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Descriptive Study)

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ

1. ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ผู้ประกันตนทุกคนที่ทำงานธนาคารในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เกิดการเจ็บป่วยในช่วง 1 เดือน (1 กันยายน 2536 ถึง 30 กันยายน 2536) ก่อนการเข้าสัมภาษณ์รวมทั้งผู้ประกันตนที่มีการเจ็บป่วยและต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในช่วง 9 เดือน (1 มกราคม 2536 ถึง 30 กันยายน 2536) ก่อนการเข้าสัมภาษณ์
2. ประชากรตัวอย่าง (Population to be sampled) ได้แก่ผู้ประกันตนดังกล่าวในหัวข้อ 1 ที่ทำงานธนาคารในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน
3. ตัวอย่าง (Samples) ได้แก่ ผู้ประกันตนดังกล่าวในหัวข้อ 2. ที่ทำงานธนาคารในกรุงเทพมหานครชั้นในที่สุ่มได้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ดังนั้น การคำนวณขนาดตัวอย่างใช้สูตรข้างล่างนี้

$$n = \frac{Z^2 p q}{d^2}$$

เมื่อ n = จำนวนครั้งของการเจ็บป่วยที่ไม่ได้สืบเนื่องมาจากการทำงานของผู้ประกันตนแล้วไปใช้บริการในโรงพยาบาลคู่สัญญาหลัก

Z = ค่า Z จากตาราง Z เมื่อ $\alpha = 0.05$ มีค่า 1.96

p = สัดส่วนของจำนวนครั้งที่ผู้ประกันตนเจ็บป่วย (ไม่ได้สืบเนื่องมาจากการทำงานแล้วไปใช้บริการในโรงพยาบาลคู่สัญญาหลัก)

กรณีนี้เลือกค่า $p=0.5$ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใช้จำนวนตัวอย่างมากที่สุด (Lwange, S.K. and Lemeshow, S., 1991)

$$q = 1 - p$$

$$= 1 - 0.5$$

d = ความคลาดเคลื่อน

$$= 0.1 \times p$$

$$= 0.05$$

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times (1-0.5)}{(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \text{ ครั้ง}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ต้องการ คือ จำนวนครั้งของการเจ็บป่วยที่ไม่ได้สืบเนื่องมาจากการทำงานของผู้ประกันตนที่ใช้ในการศึกษานี้ประมาณ 384.16 ครั้ง

จากการสำรวจของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า

คนไทยป่วย (แบบ OPD case) = 2.1 ครั้ง/คน/ปี

= 0.175 ครั้ง/คน/เดือน

และป่วยชนิดต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล (IPD) = 0.05 ครั้ง/คน/ปี

= 0.004 ครั้ง/คน/เดือน

การเจ็บป่วยที่สืบเนื่องมาจากการทำงานในจังหวัดสมุทรปราการในปีพ.ศ. 2535 เท่ากับ 31,560 ราย /คนงาน 259,326 คน (แรงงานจังหวัด พ.ศ. 2535) เป็นค่าประมาณในการคำนวณ

ดังนั้น อัตราป่วยเนื่องจากการทำงาน = 31,560/259,326

= 0.12 ครั้ง/คน/ปี

= 0.01 ครั้ง/คน/เดือน

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น อัตราป่วยที่ไม่ได้เนื่องมาจากการทำงาน} &= (0.175 - 0.01) + 0.004 \\ &= 0.169 \text{ ครั้ง/คน/เดือน} \end{aligned}$$

ดังนั้น จะศึกษาการป่วยที่ไม่ได้มาจากการ

ทำงานของพนักงานธนาคาร 0.169 ครั้ง ต้องศึกษาจากพนักงาน 1 คน
ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ 384.16 ครั้งต้องศึกษาจากพนักงาน 2,273 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษานี้เลือกศึกษาเฉพาะพนักงานธนาคารทุกคนในเขตกรุงเทพมหานคร
ชั้นในซึ่งได้แก่ 1. เขตปทุมวัน 2. ตูลีต 3. พญาไท 4. บางซื่อ 5. ราชเทวี 6. บางรัก
7. สาทร 8. คลองเตย 9. บางคอแหลม 10. ยานนาวา 11. ห้วยขวาง 12. จตุจักร
13. คลองสาน 14. ธนบุรี 15. บางกอกน้อย 16. บางกอกใหญ่ รวมทั้งหมด 16 เขต โดย
ใช้วิธีแบ่งกลุ่มตามลักษณะที่เด่นก่อนการสุ่ม (Stratified random sampling) โดยจำแนกตาม
ลักษณะการลดส่วนและไม่ลดส่วนเงินสมทบ จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายโดยใช้
ธนาคารเป็นหน่วยของการสุ่ม (Unit of sampling) ดังมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จำแนกตามลักษณะการลดส่วนเงินสมทบ ซึ่งการลดส่วนเงิน
สมทบหมายถึง การที่นายจ้างจัดสวัสดิการให้แก่ลูกจ้างสูงกว่าประโยชน์ทดแทนตามพระราช
บัญญัติประกันสังคมในประเภทใดก็ตาม นายจ้างสามารถนำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน
สัญญาจ้างแรงงานหรือข้อตกลงสภาพการจ้าง ซึ่งกำหนดสวัสดิการที่เวลานั้นมาแสดงต่อคณะกรรมการ
การประกันสังคม เพื่อขอลดอัตราส่วนเงินสมทบได้ โดยจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มธนาคารที่ลดส่วนเงินสมทบ จำนวน 5 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารทหารไทย
- กลุ่มธนาคารที่ไม่ลดส่วนเงินสมทบ จำนวน 8 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารนครธน, ธนาคารนครหลวงไทย, ธนาคารมหานคร, ธนาคารศรีนคร, สหธนาคาร, ธนาคารเอเชีย, ธนาคารแหลมทอง, ธนาคารไทยทุน

ขั้นตอนที่ 2 ในแต่ละกลุ่ม (Stratum) ของธนาคาร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง อย่าง
ง่าย (Simple random sampling) โดยผู้วิจัยต้องการให้แต่ละกลุ่ม (Stratum) มีจำนวน
ตัวอย่างใกล้เคียงกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ นั่นคือ จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

2,273 คน แบ่งเป็นพนักงานธนาคารในกลุ่มลดส่วนเงินสมทบจำนวน 1,136 คน โดยจำนวนพนักงานธนาคารในกลุ่มลดส่วนเงินสมทบเฉลี่ยแห่งละประมาณ 35 คน จะต้องสุ่มจำนวนธนาคารมาประมาณ 33 แห่ง คิดเป็นอัตราส่วน 20% ของจำนวนธนาคารในกลุ่มลดส่วนเงินสมทบ

ส่วนธนาคารในกลุ่มไม่ลดส่วนเงินสมทบ พบว่ามีจำนวนพนักงานธนาคารเฉลี่ยแห่งละประมาณ 20 คน จะต้องสุ่มจำนวนธนาคารมาประมาณ 57 แห่ง คิดเป็นสัดส่วน 60% ของจำนวนธนาคารในกลุ่มไม่ลดส่วนเงินสมทบ

ดังนั้น การสุ่มตัวอย่างจึงเป็นแบบไม่เป็นสัดส่วน (Non Proportional Probability to size) กล่าวคือ กลุ่มลดส่วนมีประชากรมาก จึงสุ่มมาน้อย (20%) กลุ่มไม่ลดส่วนมีน้อยจึงสุ่มมามาก (60%) ซึ่งจะมีจำนวนพนักงานที่สุ่มได้ทั้งหมดประมาณ 2,575 คน จึงมากพอสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่ กันยายน 2536 ถึง เมษายน 2537 โดยเก็บข้อมูลภาคสนามในเดือน พฤศจิกายน 2536

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 1 ชุด และแบบสัมภาษณ์ 1 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ก) แบบสัมภาษณ์ผู้จัดการฝ่ายบุคคลของธนาคาร เกี่ยวกับสวัสดิการรักษายาบาลที่ธนาคารจัดให้พนักงาน

ข) แบบสอบถามพนักงานธนาคารในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในที่สุ่มได้ โดยให้ผู้ประกันตนเอง (Self administered questionnaire)

แบบสอบถามชุดนี้ จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอนด้วยกัน คือ

ตอนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ประกันตน

ตอนที่ 2 : การเลือกใช้บริการพยาบาลประกันสังคม และความพึงพอใจของผู้

ประกันตนต่อบริการที่ได้รับ

เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จแล้ว จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจความถูกต้องของเนื้อหา นำมาแก้ไขปรับปรุง และได้ผ่านการทดสอบ Reliability และ Validity มาเรียบร้อยแล้ว การทดสอบจะทำในกลุ่มผู้ประกันตนของธนาคารในเขตอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้ทำการศึกษา โดยนำไปแจกให้พนักงานธนาคารตอบแบบสอบถามเองจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและนำมาแก้ไขก่อนใช้จริง

การรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการขอเข้าเก็บข้อมูลธนาคารต่าง ๆ ที่สุ่มได้ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้จัดการฝ่ายบุคคลของธนาคาร โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง ตามแบบ

สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. นำแบบสอบถามไปแจกให้กับพนักงานธนาคารที่สุ่มได้ โดยให้พนักงานธนาคารเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง โดยภายใน 1 วันควรจะแจกแบบสอบถามได้ประมาณ 5-6 แห่ง (ยกเว้นเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดธนาคาร) ดังนั้นจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ในการแจกแบบสอบถาม

3. หลังจากพนักงานธนาคารตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วให้นำแบบสอบถามใส่ซองที่ปิดแล้วเรียบร้อย ซึ่งผู้วิจัยฝากไว้ที่ บิตของแล้วส่งกลับมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ซึ่งมีที่อยู่ของภาค วิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

4. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับทางไปรษณีย์ หากแบบสอบถามที่ส่งกลับมีการขาดหายไปมากกว่า 10% ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามแบบสอบถามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมามากที่สุด โดยจำนวนแบบสอบถามที่รวบรวมได้ควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 90% ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การประมวลผลข้อมูล

1. ทำการบรรณาธิกรณข้อมูล เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. ลงรหัสในช่องใส่รหัสของแบบสอบถาม โดยใช้คู่มือลงรหัสที่สร้างขึ้น
3. บันทึกข้อมูลรหัสลงแผ่นแม่เหล็กด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ 2 ครั้ง แล้วตรวจสอบความถูกต้อง โดยเปรียบเทียบข้อมูลทั้ง 2 ชุด เพื่อแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาดจากการบันทึกให้ถูกต้อง
4. ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนากับข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกันตน การเลือกใช้โรงพยาบาลประกันสังคม และความพึงพอใจของผู้ประกันตนต่อบริการที่ได้รับ โดยการแจก

แรงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอในรูปตาราง

2. วิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกใช้บริการทางการแพทย์ ของผู้ประกันตน โดยวิเคราะห์หาโอกาสของการเลือกใช้บริการรักษาพยาบาลของผู้ประกันตน ในลักษณะต่างๆตามประเภทของกลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มลดส่วนและไม่ลดส่วนเงินสมทบ) เปรียบเทียบก่อน-หลังมีการประกันสังคม โดยใช้ Probability Path Way

3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างการเลือกใช้บริการในโรงพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้ และการเลือกไปใช้โรงพยาบาลอื่นที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ กับปัจจัยต่างๆ ด้วยสถิติเชิงอนุมาน

3.1 ใช้ Unpaired t-test ถ้าเป็นการเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยของ Independent groups

3.2 ใช้ Chi-square test ถ้าเป็นการเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วน หรือ เปอร์เซ็นต์